

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЗАКОНОДАВЧИХ АКТІВ

Поліщук Людмила Петрівна

к. п. н, доцент

Пушкар Тетяна Миколаївна

к. п. н, доцент

Житомирський державний університет
імені Івана Франка
м. Житомир, Україна

Вступ. У юридичному перекладі важлива надзвичайна точність у передачі інформації – точність перекладу, яка у функціональних підходах, орієнтованих на реципієнта, динамічно розуміється як «еквівалентний вплив на цільового реципієнта».

Основною проблемою міжсистемних перекладів є автономна юридична термінологія. Юридична термінологія вбудована в конкретні правової системи (прив'язана до системи), що призводить до її несумісності між системами. Досягнення повної еквівалентності в перекладі є рідкісним і «ілюзорним» юридичний переклад є недосконалим за своєю природою, він є «компромісом». Оцінюючи ступінь невідповідності, перекладач повинен зіставити концептуальний зміст вихідного та цільового термінів. У разі незначних розбіжностей рекомендується використовувати функціональні еквіваленти, тобто аналогічні терміни цільової системи. У разі більших розбіжностей використовуються інші прийоми, наприклад, описові, буквальні еквіваленти, запозичення та калькування, які є юридичними неологізмами з точки зору цільової системи.

Мета роботи. Говорячи про переклад юридичних документів законодавчого характеру, варто говорити про дотримання еквівалентності та адекватності, адже саме від вирішення цього перекладацького завдання залежатиме успішність міжкультурної комунікації, а ступінь еквівалентності двох текстів дозволить говорити про успішність перекладу. Поняттям еквівалентності та адекватності приділяється велика увага як зарубіжних, так і

вітчизняних лінгвістів. Саме оціночний характер понять «адекватність» та «еквівалентність», що дозволяє розглядати відповідності оригінальних та перекладних текстів, стає відправною точкою до вивчення двох понять.

Матеріали та дослідження. Як зазначає Дж. Хаус, деякі вчені-лінгвісти не згодні з еквівалентністю як поняттям і не приймають її через неправильне трактування. Німецькі лінгвісти, говорячи про еквівалентність, вказують на схожість поняття з математикою. Розглядаючи походження слова еквівалентність (англ. *equivalence*), мовознавці вказують на латинське походження, що призвело до змішування. Так, наприклад, за словами дослідника, деякі німецькі лінгвісти називали еквівалентність "ілюзією симетрії між мовами".

Серед робіт іноземних лінгвістів ХХІ століття, які займаються поняттям «еквівалентність» також вважаємо за важливе відзначити роботу Е. Піма. У своїй роботі він запропонував два основні типи еквівалентності: природна еквівалентність, яка існує незалежно від перекладача та спрямована еквівалентність, тобто еквівалентність від вихідної мови до мови перекладу. Також вчений вважає, що спрямована еквівалентність виникає з особистих текстових рішень перекладача.

Найбільш докладне визначення еквівалентності було дано Л. Хуаном. У своїй роботі дослідник говорить про еквівалентність як про процес збереження схожості текстів вихідної та перекладної мови на різних рівнях: лексичному, граматичному, синтаксичному, семантичному, прагматичному, текстуальному та/або функціональному. Саме цього визначення дотримуватимемось у нашій роботі.

Розглядаючи поняття «еквівалентність», вважаємо за важливе відзначити також точку зору про відсутність повної еквівалентності. Так, наприклад, А. Лефевр вважає, що повна еквівалентність у сучасному перекладознавстві відсутня, а все, чого домагаються перекладачі, дослідник називає «оптимальною приблизною еквівалентністю».

Дж. Хаус, говорячи про еквівалентність, зазначає, що еквівалентність

пов'язана з можливістю перекладача впоратися з мовними та контекстуальними умовами та обмеженнями, які лежать в основі та ускладнюють будь-який акт перекладу. Необхідно зазначити, що перекладачі намагаються дотримуватися відразу кількох типів/рівень еквівалентності залежно від кожного окремого випадку перекладу, враховуючи контекст.

Результати та обговорення. Еквівалентність є лише відносним поняттям, а також те, що еквівалентність може говорити про якість та успішність перекладу лише обмеженою мірою. Ступінь еквівалентності вихідного та перекладного тексту залежатиме від майстерності перекладача, від культурних та мовних відмінностей та особливостей, від застосовуваних перекладацьких прийомів, а також від стилю, жанру текстів. Подані точки зору та думки дослідників з приводу еквівалентності перекладу та її досягнення схожі на поняття, пов'язані зі збереженням рівнозначності змісту тексту. Спираючись на цю інформацію, під поняттям «еквівалентність» можна вважати максимально досягну рівність змісту, а також близькість оригіналу та перекладу.

Офіційно-ділові тексти, якими є законодавчі акти, на відміну, наприклад, від художніх, повністю орієнтовані на передачу змісту. Форма документів у більшості випадків буває стереотипною. Звернення, зачини тексту, послідовність викладу основних пунктів, закінчення документів у кожній мові підпорядковуються строгим правилам риторики та рясніють мовними штампами. Елементи цих структур не можна прибрати без шкоди сенсу тексту. У мові перекладу зберігається композиція оригіналу, але самі мовні штампи можуть відрізнятися за внутрішньою формою, збігаючись за змістом.

В англійській та українській мовах висока культура та стандартизація складання ділового тексту. У сучасній українській мові набагато менше усталених риторичних штамтів. Тому при перекладі іноді доводиться вдаватися до дослівного викладу. Прийом дослівного перекладу нерідко використовують у дипломатичних документах, де кожне слово особливо значуще. Необережне вживання слова може бути приводом для різних тлумачень і навіть

дипломатичних ускладнень.

Відносність еквівалентності названого типу текстів визначається відмінностями у мовних кліше, у риторичних структурах, можливістю появи елементів буквалізму та стилістичної нейтралізації тексту перекладу. А також розбіжністю характеристик нейтрального стилю у різних мовах.

Висновки. Отже, юридичні тексти характеризуються установкою на однозначність сприйняття, і навіть: відсутністю підтексту; установкою для відображення реальної об'єктивної дійсності; побудовою за законами логічного мислення; одномірністю та одноплановістю; комунікативно-інформаційною функцією.

Відповідність іншим аналогічним документам – вимога, пов'язана з розмаїттям жанрів існуючих офіційно-ділових текстів. При перекладі необхідно витримати стиль і композицію, а також дотримуватися характерної для жанру термінології.

Відповідність нормам і правилам української мови – дуже серйозна вимога. Критерій, що дозволяє відрізнити літературний переклад, може бути сформульований наступним чином: переклад має виглядати так, ніби він був спочатку написаний мовою перекладу.

Опис процесу перекладу різних документів за допомогою теоретичних моделей та набору перекладацьких трансформацій значною мірою є умовним. Такий опис вказує лише на найбільш загальні лінгвістичні особливості процесу перекладу документів, характер відносин між текстами оригіналу і перекладу в цілому і між окремими одиницями цих текстів. Такі перетворення можуть розглядатися як способи перекладу документів, і перекладач може їх свідомо використовувати, відшуковуючи оптимальний варіант перекладу документа, але це лише окремий випадок у складній розумовій діяльності перекладача. Головна мета при цьому – зберегти при перекладі найбільш суттєве, що визначає тип тексту.